

OKRUHY STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY
BAKALÁŘSKÉ STUDIUM
OBOR GRAFICKÝ DESIGN
DĚJINY UŽITÉHO UMĚNÍ

DĚJINY GRAFICKÉHO DESIGNU DO 20. STOLETÍ

1/ Vymezení oboru. Specifika grafického designu. Počátky grafického tisku a knihtisku.

Vznik a vývoj tvorby grafického vyjádření. Prehistorie oboru.

Klíčové pojmy: znak. Symbol. Piktogram. Ideogram. Expres. Dekor. Ornament. Vznik písma. Předpoklady pro vznik oboru. Matrice – otisk – tisk. Neverbální sdělení. Verbální sdělení. Lexivizuální informace. Vizuální komunikace.

Stará Čína. Stará Korea. Techniky tisku. Funkce grafického designu. Specifika šíření grafické informace.

Klíčové pojmy: frotáž. Dřevotisk (xylografie). Vícebarevné tisky. Kaligrafie. Vynález papíru. Pohyblivé typy. Pohyblivé kovové typy. Kanonické tisky. Bankovky. Hrací karty. Nejstarší knihy. Šíření grafického umění na západ a jeho zdokonalování (Mongolové, Arabové – barevný papír). Woodblock printing. Moveable type.

2/ Předpoklady vzniku evropského grafického designu. Počátky knihtisku v Evropě.

Antická Evropa a Středomoří. Vznik a vývoj řeckého písma a latinky, jejich přednosti pro vývoj knihtisku. Komponování písemného projevu. Přínos insulárního umění v raném středověku – Irsko a Británie. Vliv na kontinent – karolinská kultura. Vznik základů moderní typografie.

Klíčové pojmy: alfabeta. Latinka (kapitála, kurzíva, rustika, uncíála, karolinská minuskula). Manuskrity. Ilustrace. Illuminace.

Středověká knižní a grafická tvorba. Příchod knihtisku do Evropy a jeho šíření. Centra knihtisku: Německo, Itálie, Nizozemí, Francie, Španělsko, Anglie.

Klíčové pojmy: Xylografie (tisk z dřevěných desek). Hrací karty. Svaté obrázky. Gutenberg a spol. v Německu. Tisk z kovových pohyblivých typů. Mědiryt. Kombinace technik. Gotická a renesanční písma (fraktura, antikva atd.). Grafický záznam hudby.

3/ Renesanční grafika a knižní tvorba. Barokní grafický design.

Rychlý rozvoj tisku. Nakladatelé. Specializace: významné osobnosti grafického designu a typografie. Grafické umění a knižní tvorba rovnocenná součástí výtvarného umění.

Klíčové pojmy: Dürer. Manutius. Holbein. Estienne. Tory. Plantin. Melantrich.

Počátky moderní typografie a knižní tvorby. Vrchol tisku z kovu. Dekorativní přebujelost versus klasicistní uměřenost. Amerika jako další oblast bouřlivého rozvoje oboru. Vznik moderních grafů. Počátky komerční grafiky. Typografické experimenty – typografie jako výtvarný prostředek.

Klíčové pojmy: časopisy. Katalogy. Letáky. Karikatura. Grafy. Fournier. Grandjean. Caslon. Baskerville. Playfair. Bodoni. Didot. Garamond. Blake. Bewick. Horror vacui.

4/ 19. století. Industrializace. Vznik moderního grafického designu. Grafický design přelomu 19. a 20. století.

Moderní technologie. Století vynálezů a výtvarného tápání. Fotografie jako nový prvek v grafickém designu. Radikální nástup reklamy, divokého rozvoje typografie a „amatérismu“ (USA). Reakce estétů na nevкус a dryáčnické metody komerce.

Klíčové pojmy: litografie (Senefelder). Linotyp. Fotografie. Modernizace, industrializace a komercializace tisku. Reklama. Plakát. Časopisy. Počátky corporate identity. Prerafaelité. Arts and Crafts Movement v Británii. Morris. Ruskin. Owen.

Hledání nového výtvarného výrazu. Secesní grafický design. Vliv symbolismu a avantgardy. Vliv japonské a čínské grafiky. Experimenty počátku 20. století.

Klíčové pojmy: reklama. Plakát (affiche = afiš). Corporate identity. Beardsley. Behrens. Lautrec. Mucha. Preissig. Váchal. Marold. Klimt. Moser. Wiener Werkstätte. Glasgow School. Secesní moderna. Počátky avantgardy.

Doporučená literatura:

Drabner, David: Grafický design v praxi. Slovart 2004
Drucker, Johanna: The Alphabetic Labyrinth: Letters in History and Imagination. Thames + Hudson 1995
Collins, Michael: Towards Postmodernism. Design since 1854. British Museum Press 1994
Fiell, Charlotte + Fiell, Peter: Design of the 20th Century. Taschen 1999
Fiell, Charlotte + Fiell, Peter: Graphic Design Now. Taschen 2001
Hauffe, Thomas: Design. Computer Press, 2004 (česky!)
Heller, Steven + Pettit, Elinor: Graphic Design Time Line. Allworth Press 2000
Heller, Steven + Chwast, Seymour: Graphic Style from Victorian to Digital, Abrams 2000
Heller, Steven + Ballance, Georgette: Graphic Design History. Allworth Press 2001
Heller, Steven + Ilić, Mirko: Icons of Graphic Design, Thames + Hudson 2001
Heller, Steven: Design Literacy: Understanding Graphic Design. Allworth Press 2000
Hollis, Richard: Graphic Design. Concise History. Thames + Hudson 2001
Jean, Georges: Písmo – paměť lidstva. Slovart 1994
Kliver, Miroslav: Estetika nových umění. Svoboda 1970
Kulka, Jiří: Psychologie umění. SPN 1990
Meggs, Philip + Purvis, Alston: Meggs' History of Graphic Design. Wiley and Sons 2006

(čtvrté vydání, předchozí vyšla jako **Philip Meggs: History of Graphic Design**)

Pachmanová, Martina (editor): Design: aktualita nebo věčnost? VŠUP 2005

Pavlat, Leo: Tajemství knihy. Albatros 1982

Vídeňská secese a moderna (katalog výstavy). Moravská galerie 2005

Voit, Petr: Encyklopedie knihy. Libri 2006

Weill, Alain: Graphic Design. A History. Abrams 2004

White, Alexander: Elements of Graphic Design. Allworth Press 2002

Internetové zdroje:

Všeobecně platí nezadávat heslo GRAPHIC DESIGN. To se objeví cokoliv. Ovšem můžete porovnat syllabus zadání předmětu na www.artsci.wustl.edu/~kbotnick/syllabus/

Spíše zadat:

„History of printing“ „graphic design history“

Nebo „graphic prints“ nebo „bookprinting“

1- [//en.wikipedia.org/wiki/Prints](http://en.wikipedia.org/wiki/Prints) resp. Graphics

2 - www.answers.com/topic/printing

3 - www.rightreading.com/printing/gutenberg.asia/ článek „Gutenberg and the Koreans“ by Thomas Christensen. Velmi zásadní pro poznání počátků asijského tisku a vůbec!

4 - www.woodblock.com/encyclopedia/entries/012_04/012_04.html

5 - Zadat na Google: **Early Print Culture in Korea by Ra Kyung-jun**

6 – www.xs4all.nl/~knops/timetab.html chronologická tabulka vývoje tisku nebo abecední index. Velmi užitečné!

DĚJINY MODERNÍHO A SOUČASNÉHO GRAFICKÉHO DESIGNU VE 20. STOLETÍ

1/ 20. století - vzájemné ovlivňování grafického designu a výtvarné avantgardy.

Avantgarda a dynamická tvarová deformace, futuristický a dadaistický grafický koncept, syntéza obrazu a písma, zrovnoprávnění fotografie a textu v grafických projevech (typofoto), destrukce tradičních kulturních norem.

Meziválečná avantgarda: spojení umění, řemesla a technologie do nových forem, politicky angažovaný grafický design, racionalismus a objektivizace výtvarného výrazu: *Forma následuje funkci*.

Německo: Bauhaus a funkcionalismus - jejich vliv na vnímání funkce designu ve 20. století.

Rusko: konstruktivismus, revoluce v umění = revoluce v životě, nové strategie

v obrazových periodikách a fotomontáž, nové prostorové koncepty typografie, politický symbolismus.

2/ Konstituování internacionálního proudu moderny; grafický design a válka

Dekorativní hnutí Art Deco. Piktoriální modernismus, evropský Sach Plakat a jeho informativní údernost.

Formování švýcarské mezinárodní moderny, kultivace cestovatelského plakátu.

Významné školy grafického designu v Basileji a Zurichu profilující švýcarský mezinárodní styl. Základní zdroje inspirace internacionální moderny v hnutí konstruktivismu, De Stijl a v německém Bauhausu.

Grafický design jako důležitý prostředek válečné masové propagace. Totalitní politické ideologie a technicky reprodukovatelný obraz (film, fotografie, plakát).

Válečný plakát ve funkci klíčového komunikačního a náborového prostředku,

Kontexty a osobnosti moderního českého grafického designu.

3/ Poválečná moderna a její alternativy

Import evropské moderny do neutrálních zemí, vznik dvou prestižních škol: Švýcarské a Newyorské. Snaha Švýcarské školy o vytvoření a kultivování objektivního jazyka vizuální komunikace – internacionálního stylu. Písmo Univers a Helvetica , efektivita sanserifového písma. Newyorská škola, revoluce v edičním designu, nová reklama a koncept tzv. vizuálně verbální syntaxe. Sociálně – ekonomické kontexty a osobnosti spojené se vznikem tzv. korporátní identity a integrovaného designu.

Konfrontace alternativ poválečné moderny a universalismu internacionální moderny: japonská integrace národních tradic; polská konceptuální škola plakátu; americký typografický expresionismus, vlivy pop-artu, radikální psychedelická stylizace 60.let.

4/ Postmodernismus

70. léta a celková revize civilizační koncepce modernismu. Znaky postmodernismu.

Revoluční sociálně-politická atmosféra ve světě. Anarchie grafického designu ve Švýcarsku. Francouzský Lidový ateliér a protivládni, politicky orientované grafické intervence. Konfrontace anglické undergroundové a punkové kultury s konzumním vkusem společností prostřednictvím grafického designu. Kalifornská nová vlna, vizuální hluk v téměř virtuálním prostoru. Počítačová technika, digitální technologie a nová vizuální gramotnost. Dematerializace, decentralizace a interaktivnost grafického designu; pozitiva a negativa aspektů grafické práce v internetovém prostoru. Grafický designér přestává pouze zprostředkovávat ideu, sám jí vytváří.

Doporučená literatura:

Kapitoly z dějin grafického designu, Zdeno Kolesár, Slovenské centrum dizajnu, Bratislava 2006

A History of Graphic Design, P.B. Meggs, New York 1998

Současná typografie, Karel Fabel, Odeon, Praha 1981

Typografie – od olova k počítačům, Jean-Luc Dusong, Fabienne Siegwartová,

Století designu, P. Sparke, Praha 1999

Typhography, Philipp Luidl, Könemann , Köln 1998

Družstevní práce: Sutnar – Sudek, UPM, Praha 2007

Ladislav Sutnar – Praha – New York – Design In Action, UPM a Argo, Praha 2003

Design: Aktualita nebo věčnost? M. Pachmanová (ed.), VŠUP, Praha 2005

Možnosti vizuálních studií (Obrazy, texty, interpretace). M.Filipová, M.Rampley (ed.), Společnost pro odbornou literaturu, Brno 2007

Graphic Design, A History. Alain Weill. Harry N. Abrams Publisher, 2004

Graphic Design Time Line. Steven Heller and Elinor Pettit. Allworth Press, 2000

Graphic Design – History. Steven Keller and Georgette Balance. Allworth Press, 2001

Graphic Design, A Concise History. Richard Hollis. Thames and Hudson, 2001

Graphic Style From Victorian to Digital. Steven Keller and Seymour Chwast. Harry N. Abrams Publisher, 2001

OKRUHY STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY
BAKALÁŘSKÉ STUDIUM
OBOR GRAFICKÝ DESIGN
DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

1. Antické umění. Umění archaického a klasického Řecka (architektura – typy chrámů a slohů, sochařství - hlavní umělecké osobnosti). Helenismus. Umění římského císařství a římské republiky (architektura, typologie staveb, nástěnná malba v Pompejích).
2. Vývoj umění v postantickém světě. Byzantské umění. Raně křesťanské umění. Románské umění (klášterní kultura).
3. Gotická architektura ve Francii. Vývoj katedrály. Opatství St. Denis, opat Suger, Île-de-France, tvarosloví a tektonika katedrální architektury, katedrály v Chartres, v Bourges, v Remeši, kaple Sainte-Chapelle v Paříži.
4. Katedrála sv. Víta – architektura, malířská a sochařská výzdoba. Petr Parléř a jeho huť.
5. Gotické malířství v českých zemích 13. – 15. století (Mistr Theodorik, Mistr Vyšebrodského oltáře, Mistr Třeboňského oltáře) a sochařství v českých zemích v 2. polovině 14. století (české gotické madony, krásný sloh).
6. Raná renezanace: Florencie (architektura, malířství, sochařství).
7. Vrcholná renezanace: Řím, Florencie, Benátky, Michelangelo, Leonardo da Vinci, Raffael Santi, Giovanni Bellini, Tizian.
8. Rudolfské umění a sbírky Rudolfa II. Manýrismus v Evropě (Albrecht Dürer, Lucas Cranach).
9. Italská vrcholná barokní architektura: Gian Lorenzo Bernini a Francesco Borromini.
10. Barokní malba. Caravaggio a římská malba 1. poloviny 17. století
11. Rembrandt a holandská malba 17. století. Peter Paul Rubens a vlámská malba 17. století.
12. Česká vrcholně barokní architektura. Kryštof Dientzenhofer, Kilián Ignác Dientzenhofer, Jan Blažej Santini-Aichel.
13. České vrcholně barokní sochařství: Matyáš Bernard Braun a Ferdinand Maximilian Brokoff a malířství (Petr Brandl, Jan Kupecký, Václav Vavřinec Reiner).
14. Romantismus a klasicismus v 19. století.
15. Realismus a barbizonská škola v 19. století.
16. Rodin a sochařství na přelomu 19. a 20. století. Vývoj sochařství v tomto období v českém umění.
17. Impresionismus a postimpresionismus.
18. Secese (Viedeňská secese, Art nouveau, Jugendstil, {architektura, malířství, sochařství, užité umění).
19. Kubismus světový a český (kubismus v malířství a sochařství, fenomén české kubistické architektury).

20. Fauvismus, expresionismus, futurismus.
21. Dada a surrealismus.
22. Vývoj moderního abstraktního umění (Vasilij Kandinskij, František Kupka). Neoplasticismus v Holandsku a suprematismus v Rusku.
23. Funkcionalismus v architektuře. Světový vývoj. České meziválečné umění.
24. Poválečná malba. Existencialismus. Abstraktní expresionismus. Informel. Skupina CoBrA. Filozofický směr existencialismus (Jean-Paul Sartre) a jeho odraz v umění, abstraktní expresionismus (Jackson Pollock, Willem de Kooning, Mark Rothko a další), informel (Hans Hartung, Wols) a skupina CoBrA (Karel Appel, Constant, Asger Jorn).
25. Minimalismus a konceptuální umění. Minimalismus (Donald Judd, Robert Morris, Dan Flavin, Carl Andre a další) a konceptuální umění (Joseph Kosuth, Joseph Beuys, Sol LeWitt a další).
26. Realita a materiál v umění. Umění objektu a instalace. Land art. Arte povera. Pop art. Funk art. Noví realisté, hyperrealismus.
27. Umění akce: happening a performance, body art, hnutí Fluxus. Happening a hnutí Fluxus (Allan Kaprow, John Cage, George Maciunas, George Brecht, Yoko Ono, Wolf Vostell, Nam June Paik, Dick Higgins, Milan Knížák) a performance a body art (Yves Klein, Bruce Nauman, Chris Burden, Carolee Schneemann, Marc Quinn).
28. Postmoderna. Nejednotnost stylu a jeho rozmanitost, francouzský myslitel Jean Baudrillard (komunikační extáze), rozšíření vizuální komunikace, elektronizace, nová média, videoart, postmoderní malba: německý neoexpresionismus (Anselm Kiefer, Gerhard Richter, Georg Baselitz a další), italská transavantgarda (Sandro Chia, Francesco Clemente, Enzo Cucchi, Mimmo Paladino), gender art (Judy Chicago, Barbara Kruger, Cindy Sherman), otázka smrti a sexuality (Nan Goldin), graffiti (Keith Haring, Jean-Michel Basquiat), kýč a vysoké umění (Jeff Koons) a téma fotografie jako konceptuálního umění (Jeff Wall).
29. Současné tendence od 80. let. Video art, nová média, ne-fotografie, sound art, net art atd. Současné světové trendy v umění, současné umění u nás, výběr preferovaných uměleckých trendů, umělců a děl.
30. Instalační umění. Neo/Postkonceptualismus. Young British Artists (Damien Hirst, Tracey Emin atd.), u nás Dominik Lang, Eva Kotátková, Pavla Sceranková a další.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

edice *Umění světa*. Svazek 1-10. Praha : Artia 1970-1973

ROMANSKÉ UMĚNÍ: Architektura, sochařství, malířství. Praha: Slovart 2006

GOTIKA: Architektura, sochařství, malířství. Praha: Slovart 2005

UMĚNÍ ITALSKÉ RENESANCE: Architektura, sochařství, malířství, kresba. Praha: Slovart 2001

BAROKO: Architektura, sochařství, malířství, kresba. Praha: Slovart 1999

Dějiny českého výtvarného umění I-VI, Praha: Academia

DEMPSEYOVÁ, Emy: *Umělecké styly, školy a hnutí*. Praha: Slovart 2002

Ruhrberg, Karl a kol.: *Umění 20. století*. Praha: Slovart 2004

Umění po roce 1900. Modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Praha: Slovart 2015